

mas azonos feltételek mellett a fogyasztók mobilizálására, a kereslet növelésére. A gazdasági jelentősége mellett hatással van továbbá környezetünk kultúráltóságára is és a szociológiai szempontok előtérbe helyezésére.

A mikro és makro gazdálkodásban egyaránt a pars pro toto jelentőségével bír, alkalmas az ország és a gazdálkodó szervek ipari fejlettségének tükrözésére. Ebből következik, hogy nem kizárólag a jogi aspektusok (az 1969. IX. tv. alapján), hanem a kereskedelem, reklám-élet, esztétika szempontjait is figyelembe kell venni a kialakításnál és használatnál, hogy a fogyasztói tájékoztatás funkcióját betöltsse.

A védjegyről mint két irányú kódolt üzenetről azonban szélesebb körű, hatásosabb kommunikatív akciókat kell kezdeményezni. A vizuális bemutatás nem pusztán a

tényeket és adatokat kívánja felsorolni, hanem a meggyőző szemléltetés útján párhuzamot kíván vonni mindazoknak, akik érdekeltek, hogy az individuális megkülönböztető jelek beruházásoknak tekinthetők legyenek. Ezek olyan beruházások, amelyek a komplex feltételek alapján meghatározott idő után térülnek meg.

Szimbólumokká válnak, amelyek a jogosítottnak a gazdasági élet recenziós szakaszában is értékesítési előnyökkel járnak, a fogyasztónak pedig megbízható tájékoztatást nyújtanak.

A TRADE MARK '78 Nemzetközi Védjegykiállítás ezt a gondolatot is kívánja szolgálni.

Dr. Zakariás Egon

Másfél évtized az iparjogvédelmi oktatás szolgálatában

A tudományos technikai forradalom korszakában az egyik fontos tényező, a nevelésügy és mindenfajta oktatás fejlesztése.

Az iparjogvédelem egyike azoknak a tudományágaknak, amelynek céltudatos fejlesztése nagy hatással lehet a természettudományok, a közgazdaságtudományok és a társadalomtudományok fejlődésére.

A társadalmi-gazdasági követelményekre figyelemmel, az iparjogvédelmi kérdések, köztük az iparjogvédelmi kultúra komplex és széleskörű fejlesztése, napjaink sürgős feladatává vált. Indokolták ezt a kormányhatározatok és tervfeladatok, amelyek előírják, hogy a kormányzati és célprogramok megvalósítása során az új, nagyteljesítményű, korszerű gépek importja mellett fokozott figyelmet kell fordítani a rekonstrukciókra, a termelő berendezések felújítására, az új technológiák kialakítására, a licencforgalom fejlesztésére.

A vállalatoknak ezért a fejlesztő munkában lényegesen nagyobb mértékben kell támaszkodni az átvehető műszaki eredményekre, — a találmányokra, a szabadalmakra, a licencekre, a know-how-ra —. Következésképpen meg kell erősíteni azt az elvet, hogy az ésszerű feltételek mellett megvásárolható ismereteket ne magunk kutassuk, hanem külföldről vegyük át. Az új eredmények kiválasztásában, gyors hasznosításában és fejlesztésében a hazai kutató-fejlesztő szerveknek, kutatóintézeteknek, egyetemi és főiskolai tanszékeknek nagyobb feladatokat kell vállalni.

E feladatok szorosan összefüggnek az iparjogvédelemmel, az emberi tevékenységből fakadó új tudományos eredmények jobb kihasználásával, az eddigi módszerek és eszközök, intézkedések felülvizsgálásával, a fejlesztésével és a szükséges intézkedések megtételével, nem csupán a termelési szférában, de a tervezés, a gazdálkodás, a kutatás, a jogi szabályozás területén is.

Napjaink sürgős feladatává vált a magyar és külföldi tudományos-kutató intézetekben megalkotott találmányok intézményes felhasználása. Erkölcsi elvűlítés fenyegeti azokat az új műszaki eredményeket, amelyek kihasználatlanul hevernek, holott saját iparunkat kellene, hogy gazdagítsák.

Az ismertetett lehetőségek eddigieknél jobb, tervszerűbb kihasználásához nagy segítséget nyújthat az iparjogvédelmi ismeretek elsajátítása.

Vizsgáljuk meg, hogy az iparjogvédelem jelentőségének ismertetése és propagálása, oktatása, következképpen a helyes szemlélet kialakítása terén eléget tettünk-e. A cikk szerzője arra tesz kísérletet, hogy áttekintést nyújtson az iparjogvédelem oktatása terén másfél évtized alatt végzett munkáról. Jóllehet, az évek során megvalósított elgondolások és cselekedetek kísérleti szakasznak tekinthetők, hiszen az eddig rendelkezésre álló lehetőségek eléggé szerények voltak —, mégis, a megtett intézkedések egyrészt megalapozták a távlati elképzelések bevezetését, másrészt lehetőséget biztosítanak a további, most már nagyobb lélegzetű feladatok megvalósításához.

Az iparjogvédelmi oktatás fejlődésének egyes fázisai

Az iparjogvédelmi oktatás széleskörű bevezetésének gondolata nem újkeletű.

Az Országos Találmányi Hivatal, hatásköréből adódóan és ezen terület iránt érzett felelősségének tudatában, már évekkel ezelőtt fölismerte, hogy a műszaki fejlesztés egyik korszerű eszközét, az iparjogvédelmet fejleszteni kell és az iparjogvédelem oktatására nagy gondot kell fordítani.

Tasnádi Emil, az OTH elnöke, így körvonalazta 1964-ben az iparjogvédelmi oktatással kapcsolatos feladatokat:

„Az iparjogvédelmi oktatást rendszeressé, folyamatossá és tervszerűvé kell tenni, és a következő területekre kell azt kiterjeszteni:

- a tárcák, a kutatóintézetek és a vállalatok iparjogvédelmi munkakört ellátó szakembereinek képzésére,
- a korszerű követelményeknek megfelelő szabadalmi ügyvivőkészítésre,
- a tanuló ifjúság körére a technikumokban, a műszaki, a közgazdasági és a jogi egyetemeken,
- a bíróság és ügyészség illetékes köreire és
- a tömegek széles körére”.

E program szellemében született a 2048/1967 (VIII.20.) számú Kormányhatározat is, amely kimondja, hogy az Országos Találmányi Hivatal feladata a különböző fokozatú iparjogvédelmi képzés, továbbképzés és vizsgáztatás szervezése és irányítása.

Tekintsük át, mit tett az OTH az 1960-as évektől az oktatás terén. Az akkori lehetőségekhez képest és egyéb tevékenysége mellett, központilag szervezte és irányította az iparjogvédelmi szakemberképzést és továbbképzést. Ennek eredményeképpen, napjainkig, mintegy nyolcezer újítási előadó, központi irányelvek és tantervek alapján és az ipari tárcák közreműködésével, vizsgálóval egybekötött, rövidebb tanfolyamokon nyert alapfokú szakmai képzettséget.

Kiképeztünk 3000 iparjogvédelmi ügyintéző szakembert, ugyancsak a minisztériumokkal együttműködve, száz órás középszintű, vizsgaköteles iparjogvédelmi szaktanfolyamokon.

E tanfolyamok tematikája nemcsak a magyar iparjogvédelmi szabályokra, hanem a hatályos nemzetközi egyezményekre, és általános jogi ismeretekre is kiterjedt. Ezek a tanfolyamok jól beváltak és jelenleg is folyik szervezésük részben az OTH-ban, részben az egyes ágazati továbbképző intézeteknél és vidéken, a MTESZ és a szakszervezeti megyei tanácsok szervezésében. Éves viszonylatban, középszinten, mintegy 150-200 dolgozó kerül így beiskolázásra.

Az ügyvivő-hiány enyhítése érdekében két, majd három szemeszteres nappali tanfolyamokon képeztünk gépész- és vegyészmérnök alapképzettségű szabadalmi ügyvivőket. Az NDK Találmányi Hivatala és a Szovjetunió Találmányi és Felfedezésügyi Bizottsága segítségével, négy magyar szakember szabadalmi mérnöki és kettő szabadalmi vezetői ill. szaktanácsadói képesítést szerzett. A vizsgázott szabadalmi ügyvivők száma jelenleg 200 fő.

A hatvanas évek végén, a vázoltakon túlmenően, az illetékes szervek – a külföldi tapasztalatokra is figyelemmel – foglalkoztak egy önálló felsőfokú iparjogvédelmi tanintézet létrehozásának kérdésével is, de ennek létesítése, – figyelembe véve országunk viszonylag kis méreteit –, nem látszott gazdaságosnak.

IPARJOGVÉDELMI ISMERETEK a felsőoktatásban

Kapcsolat-teremtés az egyetemekkel

A hatvanas évek közepén az Országos Találmányi Hivatal kísérletet tett arra, hogy az egyetemeken az iparjogvédelmi ismeretek oktatását bevezessék. Hivatkoztunk azokra a hagyományokra, amelyek szerint pl. a Budapesti Műszaki Egyetemen már a felszabadulás előtt is tanítottak szabadalmi jogot, továbbá arra, hogy az iparjogvédelmi módszerek és eszközök; a jogintéz-

mények ismeretanyagának elsajátításával, a végzett hallgatók számára megkönnyíthető az átmenet a végzetési utáni munkábaállásnál, mind a tudományos-kutatói problémák, mind a mérnök-műszaki, közgazdasági feladatok megoldásának előkészítése, fejlesztése, tervezése és megvalósítása fázisában.

Megkerestük e témában a Művelődésügyi Minisztériumot, ahol javaslatunkat megvizsgálták. Indokoltnak tartották ezt az igényt és kilátásba helyezték a segítségnyújtást. A közvetlen tárgyalások és levelezések eredményeként, több konkrét intézkedés történt. Ilyenek voltak: az akkori jegyzetek felülvizsgálása és az igényeknek megfelelő jegyzet előkészítése; dr. Csáki Frigyes, a BME rektora a tanszékekhez intézett felhívásával, saját hatáskörén belül, fölkererte az Építésmérnöki és a Villamosmérnöki Kar dékánját az iparjogvédelem fakultatív jelleggel történő meghirdetésére; az 1969/1970. tanévtől kezdődően; az illetékes dékánokat kérte, hogy az Építésmérnök, a Gépész- és Vegyészmérnöki Kar hallgatói számára tegyék lehetővé a résztvételt. Az ipari Üzemgazdaságtan-, a Közlekedési és Építőipari Gazdaságtan Tanszék kész volt vállalni az ezzel kapcsolatos teendők ellátását.

A Karok általában egyetértettek azzal, hogy az iparjogvédelem oktatása hasznos és célszerű, azonban a tantervek túlzásfokúsága és ebből következően a hallgatók maximális terhelése, véleményük szerint akadályozta volna, hogy kötelezőként oktassák a tantárgyat.

Tényként leszögezhető, hogy a rektori felhívás eredményeképpen, több kar tervbe vette az 1969/70-es tanévtől kezdődően, az Ágazati Gazdaságtan című tárgy keretén belül, az iparjogvédelem oktatását. Erre a későbbiek során még visszatérünk.

Az ifjúság mozgósítása

Egyidejűleg, a BME Pártbizottságával és a KISZ-szel egyetértésben, az Egyetem hallgatóihoz eljuttattuk a következő felhívást;

„ FELHÍVÁS

a Budapesti Műszaki Egyetem
IV. és V. éves hallgatóihoz

A Budapesti Műszaki Egyetem építő-, építész-, gépész-, vegyész- és villamosmérnöki kara az 1969–1970. tanévre – IV. illetőleg V. éves hallgatók számára – meghirdeti az

„IPARJOGVÉDELMI ISMERETEK”

fakultatív tárgyként történő oktatását.

Az iparjogvédelem feladata a műszaki-szellemi alkotások oltalmának feltárása, azok felhasználásának biztosítása, az alkotók anyagi és erkölcsi elismerésének szabályozása.

Az iparjogvédelem jelentős szerepet tölt be a műszaki fejlesztésben, ami különös fontosságot kapott az új gazdaságirányítási rendszer körülményei között.

Az „IPARJOGVÉDELMI ISMERETEK” című tantárgy keretében a hallgatók főként a találmányok oltalmával foglalkozó szabadalmi jog, az újítási jog és az ipari mintaoltalmi jog szabályait sajátítják el.

Ezek ismerete a hallgatók- és a későbbi munkáltató szervek számára – többek között – az alábbi segítséget és előnyöket biztosítja:

- diplomamunkák készítésénél a szabadalmi leírások tanulmányozása útján a legfrissebb forrásanyagot;

- a szabadalmi ügyvivői képzés megszerzését (a szabadalmi ügyvivő magasszínvonalú mérnöki és jogi képzettségű szakember, — tevékenységével nagymértékben befolyásolja az alkalmazó szerv eredményes, nyereséges működését, ezért a munkáltatónál nagyobb bérű műszaki-gazdasági tanácsadói besorolást érhet el);
- a vállalatnál a gyártás — és gyártmányfejlesztésben a szabadalmi-tisztaság vizsgálata révén az export-import tevékenység biztonságát;
- a kutató-, tervező- és fejlesztő intézeteknél az újdonságvizsgálat legkorszerűbb módszereinek alkalmazását,
- munkábaállásnál a vezetőknek a helyes szabadalom-, védjegy és licenccsopoltika kialakításában, a műszaki fejlesztésben, a hatékony verseny érvényesítésében segítségnyújtást.

Jelentkezzen az 'Iparjogvédelmi ismeretek' című fakultatív tantárgy felvételére."

Abban az időben, a Miskolci Nehézipari Egyetem Gazdaságtani Tanszéke arról tájékoztatott bennünket, hogy a Bánya-, Kohó- és Gépípari Gazdasági Mérnöki Szakokon kötelező tantárgy a Jogi ismeretek, amelynek keretében az újítás, a találmány, a szabadalmazás kérdéseit is tárgyalják.

A Mezőgazdasági- és Élelmiszerügyi Minisztérium közvetlen megkeresésünkre, 1968-ban, a következő választ adta:

"Az iparjogvédelmi ismeretek oktatásával kapcsolatban a MÉM Szakoktatási Főosztálya az alábbi álláspontot foglalja el:

Az állategészségügyi igazgatás című tantárgy keretében a témát olyan mértékben tárgyalják, amennyiben arra az általános tájékozottság szempontjából egy állatorvosnak szüksége lehet.

Az Agrártudományi Egyetem Mezőgazdasági Gépészmérnöki Karán jelenleg is folyik a legfontosabb iparjogvédelmi kérdések oktatása.

Az agrármérnök képzésben a jogi ismeretek című tárgy javasolt kiegészítését indokoltnak tartom. Meg kell jelezniem, hogy az agrár-, és kertész-mérnök képzésben most térünk át az 5 éves képzési időtartamra, és az új interv szerint a jogi ismeretek oktatása az 5. évfolyamra került. Így az átdolgozott jogi ismeretek oktatására első alkalommal csak az 1971/72. tanévben kerül sor. Tekintettel a jogi ismeretek című tárgy meglehetősen kevés óraszámára, arra látok lehetőséget, hogy az iparjogvédelmi ismeretek speciál-kollégium keretében kerüljenek előadásra. Erre a lehetőségre az egyetemek és iskolák vezetőinek figyelmét felhívtam, valamint arra, hogy a jogi ismeretek című tantárgy program-vitáira a lehetőséghez képest Önöket hívják meg." Aláírás: Dr. József sk., főosztályvezető h.

Érdemes még megemlíteni, hogy a felsőfokú technikai oktatásban az iparjogvédelem bevezetését szintén megemlékeztük. Az illetékesek indokoltnak látták, hogy a tantervi lehetőségeken belül a tárgyat oktassák. Sokan voltak megvizsgálni, hogy az adott technikum keretében milyen mértékben és óraszámokban önálló témaként vagy a jogi ismeretek témakörében, vagy más közelálló tárgy részeként van-e lehetőség az iparjogvédelemre és találmányokra vonatkozó rendelkezések oktatására. Sajnálatos azonban, hogy abban az időben a reform következtében, megfelelő intézkedések hiányában (pl. a MÉM területén) és ideiglenes jelleggel nem lehetett konkrét eredményekről e téren nem számot adni.

Az intenzív iparfejlesztés igényei az ipar és a kutatás terén

A hetvenes évek elején az új gazdasági mechanizmus új igényeket kezdett támasztani az iparral és a kutatással szemben. A mennyiségi követelményeket minőségi igények váltották fel. Az intenzív iparfejlesztés programja és a nyitott külgazdálkodás igénye az iparjogvédelem eszközeinek intenzívebb kihasználásának szükségességét is emberközelbe hozta

A magyar oktatás reformja

Az egész magyar közoktatás helyzete is vizsgálat tárgyát képezte és fejlesztésének feladatairól párt- és kormányhatározatok születtek. Ilyen pl. a ma is érvényben lévő rendelet, amely kimondja, hogy a felső- és középfokú oktatásnak alkalmazkodni kell a társadalom mai és távlati igényeihez és ennek érdekében a képzésnek és oktatásnak a termelő munkával való fokozottabb kapcsolatát biztosítani kell.

Mi ezt úgy értelmezzük, hogy a fiataloknak pl. fel kell készülniük olyan feladatok megoldására is, amelyek a találmányi szintű korszerű berendezések és technológiai folyamatok megismerésén és felhasználásán alapulnak.

A fiatal kutatók fölkészítése az iparjogvédelmi ismeretekre

A kisebb-nagyobb felfedezések, az új, találmányi szintű tudományos ismeretek és módszerek átmennek a gyakorlatba és meggyorsítják a fejlődést. A lépéstartás a tudományban és a technikában azt jelenti, hogy egy-némely területen nem elegendő, ha követni tudjuk az eredményeket, hanem a hazánkban létrehozott, nemzetközileg is jelentős új eredmények fölhasználásáról is gondoskodni kell. Fontos, hogy versenyképes új megoldások, technológiák még elavulásuk előtt az ország vérkeringésébe kerüljenek.

Vegyünk példát a biológia és mezőgazdaság területéről: a demográfiai előrejelzés hat-hét milliárdra becsüli az ezredforduló népességét. Ez azt jelenti, hogy húsz év alatt meg kell kétszerezni a mezőgazdasági termelést. A tudósok azt mondják, hogy erre mód van. A magyar élelmiszertermelés fejlődése szakemberek szerint nagymértékben növelhető, ha az agrár-, a biokémiai és az élelmiszertudományi területen végzett kutatási eredmények alkalmazása fölgyorsul és ha a megfelelő ipari háttér is aktívan biztosítja a megfelelő személyi és eszközellátást.

Talán nem érdektelen itt említést tenni a MÉM felügyelete alá tartozó kutató és fejlesztő intézetek, tervező irodák iparjogvédelmi helyzetéről, az 1968-ban készült fölmérésről.

A MÉM tudományos kutatási bázisai és az iparjogvédelmi ügyintézés

A mezőgazdasági és az élelmiszerügyi területén a kutató-, fejlesztő- és tervező intézeteknél az iparjogvédelem a két tárca összevonása előtt el volt hanyagolva. Sem a Földművelésügyi-, sem az Élelmiszeripari Minisztérium központi iparjogvédelmi ügyintézőjének nem volt feladata a kutató intézetek ilyen természetű tevékenységének az irányítása. Sok kutató, pl. abban a hiedelemben volt, hogy az abszolút új, szolgálati viszonyból eredő újdonságok létrehozásáért nem illeti meg őket feltalálói díj. Ezzel egyidőben e területen az iparjogvédelmi

ügyintézők kijelölését és az iparjogvédelmi szakemberképzést is elhanyagolták.

A két terület összevonása után bekövetkezett szervezeti és egyéb változások az iparjogvédelmi kérdések rendezését is előtérbe hozták. Az a tény, hogy ez a terület a népgazdaság összes foglalkoztatottjainak jelentős részét, — 33,6%-át teszi ki, és hogy az egész nemzeti jövedelem 40%-át a mezőgazdaság és élelmiszeripar adja, továbbá, hogy az ország össz-exportjának több mint 20%-át az élelmiszer-kivitel teszi ki, ami további államközi megállapodásokkal egyre növekszik, sürgetően megkövetelte, hogy e területet az eddignél gyorsabb ütemben fejlesszék és az új mező- és élelmiszergazdasági fejlesztési koncepció kidolgozásánál, az iparjogvédelmi kérdések is előtérbe kerüljenek.

Fentieket figyelembe véve, kerestük meg a MÉM Tudományos Kutatási Főosztály vezetőjét azzal, hogy a közvetlen irányításuk alá tartozó 22 kutató intézet, továbbá a szakirányításuk alá tartozó 14 kutató-fejlesztő tröszt ill. vállalati intézetnél az eddig elhanyagolt iparjogvédelmi helyzeten miként lehetne változtatni.

Megállapítást nyert, hogy bár a terület adottságainál fogva alkalmas új, találmányi szintű megoldások létrehozására és egy beható vizsgálat alapján felszínre kerülhet számos szabadalomképes találmány, e kérdésekkel nem foglalkoztak kellő mértékben.

Leszűrhető volt továbbá az, hogy az intézetek vezetői az általunk jelzett hiányosságokat ismerik. Az iparjogvédelmi teendők ellátásával, egyéb feladatuk mellett tudományos munkatársakat bíztak meg, de belső ügyrendileg nem rendezték az iparjogvédelem hovatartozását. Ennek természetes következménye volt, hogy a kutatási témák kitűzése elsősorban irodalmi alapokra épült és nem előzte meg szabadalmi kutatás.

Az illetékeseknek egy olyan javaslatot továbbítottunk, hogy a MÉM dolgozza ki a kutató-, tervező és fejlesztő intézetek iparjogvédelmi tevékenységére vonatkozó, — a terület sajátosságainak megfelelő —, irányelveket és intézkedési tervet. Az azóta eltelt időben egy iparjogvédelmi és több újítási tanfolyamot szerveztünk, azonban a kérdés érdemben még nem rendeződött.

Korszerű termékstruktúra kifejlesztése és az iparjogvédelem

A megvásárolható eredmények korszerűségét, színvonalát a vásárló ország tudományának és technikájának színvonala, fogadóképessége erősen befolyásolja. Ez a fogadóképesség pedig a megfelelő színvonalon lévő szellemi bázis, tudományos és ipari kutatási hálózat, amely lehetővé teszi az idegen eredmények átvételét és bekapcsolását az ország tudományába, technikájába, de úgy, hogy az átvett eredmények ezeken a bázisokon tovább fejlődhessenek.

Mindezekből világosan leszűrhető, hogy egyre bonyolultabb és szerteágazóbb iparjogvédelmi feladatokat kell ellátni és ehhez a szakemberek fölkészítése sem egyszerű dolog. Nyilvánvaló, hogy az Országos Találmányi Hivatal hatáskörébe utalt, fentebb megjelölt feladatok ellátása csakis azokkal a szervekkel szoros együttműködésben és azok megnyerésével kínálkozott megoldhatónak, amelyek — a szervezett oktatási-továbbképzési rendszerben és azon kívül — az általános oktatásért és szakirányú képzésért, továbbképzésért felelősek.

A kohó- és gépipari fölmérés és az azt követő intézkedések

Az Országos Találmányi Hivatal, a fejlesztési programokra tekintettel, a Kohó- és Gépipari Minisztérium-

mal mint kiemelt ágazattal, egy fölmérést végeztetett, amely a terület iparjogvédelmi oktatási rendszere intézményes bevezetésének előkészítését célozta. A fölmérés alapján levont következtetésekről és a megtett intézkedésekről szólnak a következő sorok.

A KGM területén is egyik alapvető célkitűzésünk volt, hogy olyan műszaki megoldások létrehozásának ösztönzését szorgalmazzuk, amelyek világviszonylatban új, haladó, gazdasági értékkel rendelkező szellemi alkotásoknak, találmányoknak minősülnek, továbbá olyan ösztönző rendszer kialakítását, amely ezeknek az eredményeknek hatékony és az érdekek valamennyi (egyéni, csoport- és népgazdasági) szintjének megfelelő összhangját biztosító áramlását segíti elő. A műszaki fejlesztés feltételei általában adottak. Rendelkeznek megfelelő sok esetben nemzetközi elismerést kivívó műszaki szakemberekkel e területen is, feltalálók, újítók tömegével, ami kedvező feltételeket teremt a jó és színvonalas újítások létrehozásához.

Az alapvető problémát, nehézséget a kellő számú olyan gyakorlati szakember hiánya jelentette, akik alkalmasak az iparjogvédelmi feladatok elvégzésére. Hiányoztak a sokoldalúan képzett műszaki, gazdasági és jogi szempontokat személyükben és kollektívában összefüggésben érzékelő és képviselő szakemberek.

Nagy volt az elmaradottság e területen és ez gazdasági életünk dinamikus fejlődését nagymértékben veszélyeztette. Elmaradásuk e téren nem csupán a fejlett tőkés országokhoz képest mutatkozott, de erre utalt a többi európai szocialista ország helyzetével történő összehasonlítás is. Az utolsó 15 évben ugyanis ezek az országok fölismerték az iparjogvédelem jelentőségét, és komoly intézkedéseket tettek az iparjogvédelmi szakemberképzés terén. Az elmaradás fölszámolását sürgették a KGM kooperációs programjai, és a KGST komplex programból adódó feladatok realizálásában a megfelelő közreműködés, az ipari jogok szakszerű gyakorlása terén.

Az iparjogvédelmi ismeretek oktatását nemcsak a kutatási-fejlesztési téren működő szakemberek, a feltalálók és az újítók számára tarottuk fontosnak, hanem a vállalati adminisztráció számos területén foglalkoztatott olyan szakembereknek is, akik a műszaki-szellemi alkotások hasznosításában játszanak szerepet és tevékenykednek. Az újítási mozgalom tömegbázisát képező szakmunkás gárda továbbképzésénél is szorgalmazzuk az iparjogvédelmi alapismereteket, mert nagymértékben elősegíthetik a mozgalom kiszélesítését.

Az Országos Találmányi Hivatal az oktatási feladatok között különösen az iparjogvédelmi szakemberek képzésének biztosítására hívta fel 1972-ben a KGM vezetőinek a figyelmét. Oktatási modellt bocsátottunk rendelkezésre azzal a céllal, hogy a kohó- és gépipari miniszter az ágazati sajátosságoknak megfelelő iparjogvédelmi oktatási tervet alakíttasson ki és a vállalatok fejlesztési feladataiból kiindulva, végeztesse el az iparjogvédelmi szakemberigény későbbi, 2-5 évet magában foglaló fölmérését, annak figyelembe vételével készíttesse el a KGM oktatási tervét. A miniszter az OTH bevonásával Oktatási Bizottságot hozott létre.

A Bizottság fölmérő lapokat dolgozott ki, amelyek alapján az alábbi főbb kérdésekre érkezett a KGM felügyelete alá tartozó vállalatoktól válasz:

- a vállalatok 1968-1972. években végzett iparjogvédelmi tevékenysége;
- az ilyen tevékenységet hivatásszerűen folytató dolgozók száma;

- az iparjogvédelmi szakképzettséggel rendelkezők száma;
- a beiskolázásra tervezettek száma.

A feladat előkészítésébe és értékelésébe a KGM Személyzeti és Oktatási Főosztályát és a KGM Továbbképző és Módszertani Intézetet is bevontuk azzal a célkitűzéssel, hogy a későbbiek során, a tervszerű káderképzés és utánpótlás keretében, az iparjogvédelmi káderképzés is szervesen beletartozzon tevékenységi körükbe.

A rendelkezésre bocsátott adatok alapján megállapítható volt, hogy a vállalatok iparjogvédelmi tevékenysége nem kielégítő, messze elmarad a lehetőségektől. Ennek egyik döntő oka, hogy a vállalatok átszervezése alkalmával általában nem rendezték megnyugtató módon az ügyintézők munkaügyi helyzetét (munkakör, képesítés, besorolás). A szakmai beiskolázásra javasoltak száma nem volt kielégítő; kevés olyan vállalat volt, ahol önálló, a munkaidő 100%-ában iparjogvédelmi tevékenységet folytató, szakvizsgálóval rendelkező dolgozót jelentettek.

A következő adatok arról tanúskodtak, hogy az 1972-73-as fölmérés szerint, a KGM területén iparjogvédelmi munkakörben (újítási előadó, iparjogvédelmi ügyintéző, szabadalmi ügyvivő) foglalkoztatottak száma

a kohászat területén	78 fő
a gépiparban	493 fő

volt, tehát 110 vállalatnál összesen 571 fő foglalkozott iparjogvédelemmel. (Megjegyezzük, hogy ez az állapot ma sem változott).

Ebben az időszakban beiskolázásra 188 főt terveztek be.

Az iparjogvédelmi dokumentációs-információs tevékenység – egy-két vállalattól eltekintve – nem volt kielégítő; csak időszakosan jelentkező műszaki feladatokra terjedt ki. Az OTH-tól és a KGMTIT-től beszerzett szabadalmi leírások földolgozása, tárolása és szakszerű kezelése hiányzott.

A munka javítása érdekében tett javaslatainkat a következőkben foglaltuk össze:

1. Kiemelt feladatként foglalkozzanak a szellemi alkotó munka hatékonyabb felhasználása feltételeinek biztosításával, a vezetés és irányítás terén helyes iparjogvédelmi szemlélet formálásával; a vállalati tervezés rendszerében a megalkotott találmányok hasznosításával. A vállalatok szervezési és anyagi érdekeltségi rendszerét állítsák az iparjogvédelem hatékony érvényesítése szolgálatába.
2. Az 1973-74. évi tervnek megfelelően a KGM Szakoktatási Intézete, vállalati jelentkezések alapján gondoskodjon a szakemberek beiskolázásáról a KGM Személyzeti és Műszaki Főosztály irányításával, az OTH segítségével.
3. A KGM – az OTH bevonásával – szervezési intézete megbízásával, a rendelkezésre álló adatok felhasználásával végeztesen távlati iparjogvédelmi szakemberigény-prognózist. Ennek kapcsán az ötödik ötéves terv alapján vegyék figyelembe
 - a KGM piaci lehetőségeit és külgazdasági kapcsolatait
 - a KGM vállalatok termékstruktúráját és gyártásfejlesztési terveit
 - a KGM kormány- és célprogramjait és a nemzetközi kooperációjából folyó feladatait és fejlesztési lehetőségeit
4. A vállalatok üzem- és munkaszervezési feladatai kidolgozása és végrehajtása kapcsán alakítsák ki az iparjogvédelmi szervezet modelljét.
5. a) A KGM kötelezze a felügyelete alá tartozó tájékoztatói intézetet, hogy szabadalmi információs

osztályának dolgozói szakmai továbbképzésben vegyenek részt.

b) Információs gyűjteményének szakszerű felhasználásához – mint szabadalmi dokumentációs alközpont –, nyújtson a vállalatok számára módszertani segítséget.

c) Az Intézet a KGM Továbbképző Intézetnek az iparjogvédelmi oktatáshoz a szabadalmi leírások gyűjteményét bocsássa rendelkezésére.

A kohó- és gépipar az elmúlt években a vázolt feladatok közül több intézkedést, köztük pl. a szakemberek egy jelentős részének – mintegy 150-200 főnek – iparjogvédelmi oktatását, a KGM Továbbképző és Módszertani Intézet segítségével folyamatosan ellátta. Az 1976-77. évben 35 mérnök – a kiemelt vállalatoktól – szabadalmi ügyvivői tanfolyamon kiképzést nyert.

A vezető továbbképzés keretében, bár szerény óraszámmal, de folyamatosan biztosítják az iparjogvédelmi ismeretek oktatását, és módszertani füzeteket is bocsátottak az ipar rendelkezésére.

Az ismertett eredmények mellett a kohó- és gépipar anyaga alapul szolgált arra, hogy a népgazdaság más területein is megvizsgáljuk az iparjogvédelem oktatásának reális lehetőségeit oly módon, hogy azok a korszerű követelményekkel összhangban legyenek.

Az iparjogvédelmi képzés a képzési rendszer szerves része

A népgazdaság struktúrájában végbement változások következtében az előző évek extenzív fejlődését szükségszerűen fölvaltotta a dinamikus intenzív iparfejlesztés és ez a termelő ágazatok folyamatos differenciálódását hozta magával. Ez az átalakulás nagyobb és átfogóbb, egyidejűleg mélyebb specializált ismeretek szükségességét, társadalmi tudatformálást, a dolgozóknak a változó helyzethez való rugalmasabb alkalmazkodását igényli. A szemléletmód megújulásához új irányzatokra van szükség a káderképzés és -utánpótlás tervezésében is.

Az egyes területeken a termékeknek világszínvonalon tartása, másoknál a világszínvonalhoz való felzárkózása és a csökkenő szabad munkaerő megkívánja, hogy szellemi és anyagi erőnkkel jobban és nagyobb hatáskorral gazdálkodjunk.

Mielőtt az alkalmazott oktatás részletesebb ismertetésébe kezdenénk, megemlíttjük, hogy az iparjogvédelmi oktatás magyarországi előzményeiről *Tasnádi Emil*, az OTH elnöke a moszkvai nemzetközi szabadalmi információs szimpóziumon beszélt. Csupán annyit jegyzünk meg, hogy már egy évszázaddal ezelőtt a törvényalkotók fölismerték, hogy a szabadalmi ügyek intézésével, a felek képviselével olyan mérnököket célszerű megbízni, akik szabadalmi ügyvivői vizsgát tettek. Az 1895. évi magyar szabadalmi törvény létrehozta a szabadalmi ügyvivői intézményt.

Iparjogvédelmi oktatási célkitűzéseinkkel arra törekedtünk, hogy az ország képzési rendszerével összhangban, annak szerves részeként, az iparjogvédelmi ismeretek beépüljenek az általános képzési rendszerbe, felhasználva a népgazdaságban, az oktatáshoz már rendelkezésre álló anyagi tárgyi és személyi eszközöket. Ez a szervezet feltétlenül megkívánja és lehetővé teszi a közlésre illetve elsajátításra szánt tananyagok és tantervek differenciálását.

A szocialista országok iparjogvédelmi szakembereinek felfogása az, hogy elsődleges feladat az alapvető iparjog-

védelmi ismeretek lehető legszélesebb körű terjesztése. Olyan tömeges ismeretterjesztésre van szükség, amely az egyszerű munkástól a kutatómérnökig mindenki számára biztosítja a szükséges alapismereteket. Ezen általános ismeretek elsajátítása után kerülhet sor arra, hogy magasfokú specializált oktatásban részesítsék azokat a szakembereket, akik, mint a szabadalmi hivatalok vizsgálói, az iparjogvédelmi hatósági eljárásban eljáró szakemberként, vagy szabadalmi ügyvivőként dolgoznak, akár azokat, akik a szabadalmi információs és dokumentációs kutatásban, vagy a vállalatok területén, a kereskedelmi ügyletek kötése során magasabbfokú iparjogvédelmi képzettséggel kell hogy rendelkezzenek.

Az Országos Találmányi Hivatal szakoktatási rendszere

Az OTH vállalkozott arra, hogy saját hatáskörében, kísérleti jelleggel létrehozza a széleskörű szakemberképzés fenti elveknek megfelelő rendszerét. Ehhez komoly erőfeszítésre volt szükség.

Az új, átfogó és hosszabb távra szóló oktatási koncepció kimunkálása olyan feladat volt, amelyet a leg gondosabb szervezéssel, világos céllal és programmal, minden egyes problémával egyenként megküzdve kellett megoldani.

A modell szerint

- a képesítést nyújtó iparjogvédelmi szakkáderképzés és -továbbképzésnél,
- az általános szakmai továbbképzésnél és vezetőképzésnél,
- az általános állami közép- és felsőoktatás területén,
- a Tudományos Minősítő Bizottság aspirantúrára való felvételénél, az Oktatási Minisztériumnak a külföldi oktatási intézményekbe történő irányításánál és a külföldi ösztöndíjak odaitélésénél

kell az iparjogvédelmi oktatást szervezett formában biztosítani.

E célkitűzések megvalósítása érdekében egyes tárcákkal ill. azok közreműködésével az OTH fölvette a kapcsolatot ágazati- és egyetemi továbbképző intézetekkel, majd velük együttműködve, kialakította az oktatás szervezésével és fejlesztésével járó feladatokat, beleértve e munkák természetéhez igazodó tematikákat is.

Az iparjogvédelmi képzési modell logikai sémája a népgazdaság igényeit, az oktatás rendszereit és feltételeit, az előkészítést, az OTH és az ágazati oktatási intézetek kapcsolatát és hatáskörét és a gyakorlati együttműködés megvalósítását tartalmazza. E cikk keretében ismertetjük a háromfokozatú iparjogvédelmi szakkáderképzés rendszerét, továbbá az általános szakmai és vezetőtovábbképzés, az egyetemek és főiskolák, a középiskolák tananyagába interdiszciplináris tárgyként beépülő műszaki-szellemi tulajdonjog körébe tartozó ismeretek oktatási rendszerének főbb kérdéseit.

A kétfokozatú iparjogvédelmi szakkáderképzés

1. Középfokú iparjogvédelmi szaktanfolyam

Minden felvételt nyert hallgató az 1. fokozaton kezdi tanulmányait, amelyek a hazai iparjogvédelmi jogszabályokat, az ezekhez kapcsolódó más jogszabályokat, általános jogi ismereteket, a legfontosabb nemzetközi iparjogvédelmi tárgykörű szerződésekre vonatkozó is-

mereteket biztosítják. E képzés tanfolyamokon történő Vizsgaköteles. Célja, hogy középfokú szakképzett biztosítson, egyben alapul szolgáljon a további, specializált iparjogvédelmi oktatásban való részvételnek. Ezen ismeretek eredményes elsajátítása nélkül ugyanis senki sem részesülhet magasabbfokú iparjogvédelmi képzésben.

2. Felsőfokú szakosító tanfolyamok

A 2/1 szabadalmi-, újítási és ipari minta, a 2/2 védjegy és egyéb árujelzők, a 2/3 iparjogvédelmi dokumentációs-információs és a 2/4 szabadalmi ügyvivői képesítést nyújtó szaktanfolyamok.

A 2. fokozaton azok a továbbtanulni kívánó, felsőfokú végzettséggel és idegen nyelvismerettel rendelkező hallgatók folytatják tanulmányaikat, akik a követelményrendszer teljesítése alapján erre jogot nyertek. A 2. fokozat tanulmányi programjának biztosítania kell, hogy a végzett hallgatók az iparjogvédelmi hatóságok, a minisztériumok, a vállalatok és a kutató intézetek szabadalmi-, újítási és ipari dokumentációs-információs területének szakértői legyenek, attól függően, melyik szakon folytatják, az általános alapozó ismeretek után, a szakosodást nyújtó tanulmányokat, és milyen alapképzettséggel rendelkeznek.

A 2. fokozaton a szakdolgozat megvédése és a vizsgák letétele után felsőfokú képesítést nyújtó oklevél kiadásával zárul az oktatás.

Olyan okleveles mérnökök vagy azzal egyenértékű természettudományi szakon oklevelet nyert hallgatók számára, akik a felsőfokú tanfolyam elvégzése után külön jogszabályok szerint szabadalmi ügyvivői vizsgára bocsátásukat kívánják kérni, a szakosítást szabadalmi ügyvivői munkára fölkészítő gyakorlat formájában lehet biztosítani.

A szabadalmi ügyvivői vizsga sikeres letétele feljogosítja a szabadalmi ügyvivőt, meghatározott keretek között, hazai és külföldi ügyfeleknek az iparjogvédelmi hatóságok előtti hivatásszerű képviselőre és az általános iparjogvédelmi szakértői országos névjegyzékébe való felvételre.

A kétfokozatú iparjogvédelmi szakképzés egyes fokozatai egymásra épülő egységes képzési rendszert alkotnak és a felsőbb fokozat feltételezi az alsóbb fokozat tanulmányi programjának ismeretét (az 1. fokozat középfokú érettségét és középfokú iparjogvédelmi vizsgát), a 2. fokozat a felsőfokú iskolai végzettséget és a középfokú iparjogvédelmi szakvizsgát.

Az egyes fokozatokon elsajátítandó ismeretanyagok körét és szintjét elsősorban az egyes fokozatok képzési célja szabja meg. A fokozatos képzés rendszerét az 1. sz. táblázaton, az oktatás és vizsgáztatás helyét a 2. sz. táblázaton mutatjuk be.

Az iparjogvédelmi képzésre és továbbképzésre való ösztönzésnek és az ilyen munkakörben való tartós maradásnak fontos előfeltétele az iparjogvédelmi szakemberek hatáskörébe tartozó munkaügyi helyzetének rendezése az ágazati miniszterek által.

Az egyes tanfolyamok témavázlatainak tartalmi kialakításánál, a KGST tagországok találmányi hivatalai között folyó egységes iparjogvédelmi szakképzéssel kapcsolatosan kidolgozott oktatási programok nagymértékben segítséget nyújtottak. Különösen szem előtt tartottuk, a szocialista országok sikeres együttműködését iparjogvédelmi szempontból is biztosító, főbb témákat. Ezekről a következő két táblázat ad képet;

1. sz. táblázat

2. fokozatú iparjogvédelmi szakkáderképzés

Fokozat	Szaktanfolyam megnevezés	Iskolai végzettség	Az elnyerhető szakképzés	Betölthető munkakör
1.	Középfokú iparjogvédelmi	érettségi vagy felsőfokú	iparjogvédelmi ügyintéző	újítási előadói, iparjogvédelmi ügyintézői
2/1.	Felsőfokú szabadalmi, újítási és ipari minta; védjegy- és egyéb árujelzők; iparjogvédelmi dokumentációs-információs	felsőfokú	szakmérnök, szakjogász, szakközgazdász, szakinformátor	A szakterület bármely munkaköre
2/2.	Szabadalmi ügyvivői	műszaki vagy természettudományi egyetemi oklevél	szabadalmi ügyvivő	szabadalmi ügyvivői munkaközösségben illetve ügyvédi munkaközösségben, állami vagy szövetkezeti szervnél, bíróságnál szabadalmi ügyvivői

2. sz. táblázat

Az iparjogvédelmi szakoktatás helye, formája
A vizsgáztatást végző szervek

Sorszám	A szakoktatás helye	A szakoktatás formája	A szakoktatás időtartama, órák száma	A szakoktatás célja	A vizsgáztató szerv
1	2	3	4	5	6
1.	Vállalat vagy ágazati szakoktatási intézetek	Újítási előadói tanfolyam	30–40	alapismeret	vállalat és/vagy ágazati szakoktatási intézet
2.	Vállalat vagy ágazati szakoktatási intézetek	Szakmunkás-továbbképző tanfolyamon iparjogvédelmi alapismeretek előadássorozat	6–8	alapismeret	—
3.	Ágazati szakoktatási és továbbképző intézetek	Többszifjú vezetőképző tanfolyamon iparjogvédelmi ismeretek előadássorozat	10–20	vezetői szakismeret	—
4.	Ágazati szakoktatási intézetek,	Középfokú iparjogvédelmi tanfolyam	100	középszintű szakosító	Országos Találmányi Hivatal

1	2	3	4	5	6
5.1	Egyetemi továbbképző intézetek	Szabadalmi, újítási, ipari minta, védjegy- és egyéb árujelzők, dokumentációs-információs szaktanfolyam	400	posztgraduális szakosító továbbképzés	Országos Találmányi Hivatal
5.2.	OTH és Jogi Továbbképző Intézet	Felsőfokú szaktanfolyam	400 + spec. gyakorlat	szabadalmi ügyvivői jogosítvány megszerzése	Szabadalmi Ügyvivői Vizsgabizottság
6.	Országos Vezetőképző Központ, ágazati továbbképző intézetek, egyetemi továbbképző intézetek	Vezetőképző tanfolyamon iparjogvédelmi ismeretek	10-14	Vezetői szintű iparjogvédelmi ismeret	-

Iparjogvédelmi ismeretek vezetőik számára

A kormányrendeletek egyre fontosabb szerepet szánnak a műszaki haladás meggyorsításában a különböző szintű vezetőképzésnek.

A vezetőkkel szemben támasztott igények

Az egyéb tényezők mellett megfelelő iparjogvédelmi szemlélet kialakításának hiánya nagymértékben érezteti negatív hatását az iparban. Véleményünk szerint a tárcák és így a vállalatok sem folytatnak megfelelő iparjogvédelmi politikát. A marketing szemlélet hiányából és egyéb okokból adódik, hogy a vállalatok belső átszervezésével általában nem járt együtt az iparjogvédelmi munka kialakítása, a korszerű iparjogvédelmi szervezet kiépítése és így a tervszerű iparjogvédelmi képzés és továbbképzés és az utánpótlás fontos előkészítése sem. Sajnos arról sincs tudomásunk, hogy ilyen intézkedések megtételét tervbe vették volna. Néhány kiemelt nagyvállalattal többéves közvetlen tárgyalások sem vezettek olyan eredményre, amilyen az elvárás. Ilyen tapasztalatokat pl. a Csepel Tröszt, a Ganz MÁVAG, a Beloiannisz Híradástechnikai Vállalat, a Mezőgép Tröszt, stb. illetékeseivel folytatott tárgyalások kapcsán szereztünk.

Ezért határozta el az OTH és lépéseket is tett az irányban, hogy az Országos Vezetőképző Központ és az ágazati vezető továbbképző intézetek az oktatási programba építsék be az iparjogvédelmet.

Piaci igények

Ma már köztudott, hogy csak a kiváló minőségű, szabadalomképes termékkel lehet a nemzetközi piacon tartósan elsőbbséget szerezni és így a műszaki újdonsággal a konkurensek szabad behatolásának útját állni.

Gazdasági szempontból ez azt jelenti, hogy egy meghatározott időre (elvileg a szabadalmi oltalom tartamára, de gyakorlatilag 6-8 évre) az adott árut exportáló vállalat monopolhelyzetet biztosít a világpiacon, magasabb árakat érhet el az exportált termékért és aktív licenctpolitikát folytathat.

A kutatás és tervezés korszerű előkészítése

A fejlett ipari országoknál már bevált módszer, hogy a kutató és tervező intézetek vezetői úgy szervezik meg a

kutatást, a gyártmányfejlesztést, hogy az magas szintű tudományos alapokra épüljön és a termék kielégítse a korszerű piac igényeit.

A licenc információ

A magyar licencforgalom fejlesztése elmaradt a lehetőségekhez képest. Tény, hogy amíg a múlt években sokak számára ez majdnem ismeretlen fogalom volt, ma komoly helyet kell hogy elfoglaljon a vezetők döntés-kialakításánál. A külföldről átvett eredményekre lényegesen nagyobb mértékben kell támaszkodnia a vezetőknek. Ehhez azonban a műszaki tervezést végző szervek, vállalatok és intézetek vezetőinek a licenc információs és hasznosítási rendszerét meg kell ismerni.

A szabadalomtisztaság jelentősége

Az iparvállalatok egy része exportjoggal rendelkezik. Az exportra termelő és a külkereskedelmi vállalatok útján külföldön értékesített új termékek, gépek, berendezések, műszerek, új eljárások forgalombahozatala megköveteli, hogy külföldre „szabadalomtisztá” áruk kerüljenek. Ha egy vállalat valamely termékét úgy exportálja, hogy annak szabadalomtisztaságáról az adott ország vonatkozásában előzetesen nem győződik meg, ezzel komoly kockázatot vállal magára. Az exportált termék vagy annak valamely része sértheti, az adott ország területén harmadik személynek, szabadalombiztosította kizárólagos jogát. Ilyen esetben a szabadalom tulajdonosa kérheti az exportált termék elkobzását és kártérítést is követelhet. Ilyenkor az exportáló vállalat komoly anyagi veszteséget szenved az elkobzás, a kártérítési kötelezettség és az elmaradó export következtében.

Előfordulhat azonban olyan eset is, hogy egy magyar vállalatnál alkalmazott eljárás egy idegen vállalat Magyarországon szerzett szabadalomból eredő kizárólagos jogát sérti. Ilyenkor a magyar vállalat szabadalombitorlást követ el, amiért bírói úton felelősségre vonható és az okozott kár megtérítésére kötelezhető. A jóhiszemű személlyel szemben is érvényesíthető a jogosultság, akkor is, ha esetleg nem tud a szabadalmi oltalomról.

A magyar találmányok külföldi szabadalmaztatásának is gazdasági célja van és mert költségkihatása tetemes és devizaigényes, a kiválasztott országok körének meghatározása is komoly megfontolást érdemel.

A szabadalmi iroda

A vállalat vezetőjének irányítása alatt működő szabadalmi iroda tájékoztatást és szükség esetén tanácsokat ad a vezetőknek. Munkája szorosan összefügg az adott szerv méreteivel és összhangban kell lennie a szabadalompolitikával, amelyet a kutatás és az ipari jogok hasznosítása területén a vállalat kifejt.

A kutatási-fejlesztési eredmények és a jól szervezett és helyesen megvalósuló kutatási program eredményei előbb vagy utóbb ipari jogot eredményeznek, ami szabadalommal védett találmányban, ipari mintában, vagy know-how-ban nyer kifejezést.

A szabadalmi irodának és az iparjogvédelmi ügyintézőnek, a kutatási-tervezési-szerkesztési munkák szervezésénél, a szabadalmi — licenctevékenység és az ahhoz kapcsolódó kereskedelmi tevékenység, továbbá a konkrét iparjogvédelmi ügyintézésrel járó adminisztráció ellátása, a feladata.

Mindezeket a szempontokat vázoltuk a minisztériumi vezetőkkel folytatott levelezés útján és személyesen igyekeztünk Őket meggyőzni az iparjogvédelem megismerésének fontosságáról.

Előbb a MÉM Továbbképző Intézete, majd a kohó-gépipari, végül a nehézipari szervek tettek konkrét intézkedéseket, hogy a vezetőképzés keretében az iparjogvédelmet oktassák.

Az állami felső- és középfokú oktatás területén tett újabb lépések

Mint már az előbbieknél említettük, a műszaki- és természettudományos-, a jogi- és közgazdaságtudományi területen, a helyi adottságtól függő mértékben törekedtünk az egyetemeken és főiskolák tananyagába interdiszciplináris tárgyként, a műszaki-szellemi tulajdonjog körébe tartozó ismeretek elterjesztését biztosítani.

Célkitűzésünk volt, hogy az egyetemokről és főiskolákról a népgazdaság különböző területeire kerülő fiatalok legalább a legszükségesebb iparjogvédelmi ismerettel rendelkezzenek.

E kérdés hatékonyabb és gyorsabb rendezését az OTH a társadalmi szervekkel és az illetékes felsőoktatási intézményekkel összefogva és együttműködve is szorgalmazta. Említést érdemel az a tanulmány, amelyet az OTH vezetőinek jóváhagyásával a MTESZ Központi Oktatási Bizottságának Iparjogvédelmi Munkacsoportja kezdeményezett és készített el.

- A munkacsoport azt a célt tűzte maga elé, hogy
- megkeresi annak módját, hogyan lehetne az egyetemi és főiskolai tantervekbe az iparjogvédelmi ismereteket beépíteni;
 - kidolgozza az iparjogvédelmi képzés és továbbképzés rendszerének célszerű modelljét az állami felsőoktatási intézmények számára;
 - föl kutatja és javaslatot tesz a felsőoktatási intézményeknél folyó iparjogvédelmi oktatás szervezeti és tudományos irányítójára és koordinátorára;
 - olyan dokumentumok kidolgozására tesz javaslatot, amelyek alkalmasak lesznek az adott intézményben folyó iparjogvédelmi oktatást elősegíteni, továbbfejleszteni, finomítással adaptálni
 - a) a képzési profilnak megfelelően
 - b) konkrét gyakorlati alkalmazhatóság biztosításával
 - c) meglévő vagy kínálkozó szemléltető eszközök és módszerek feltárásával;

- tanterv-modellekben meghatározza azt a tudásminimumot, amivel minden egyetemi és főiskolai hallgatónak rendelkeznie kell és az esetleges továbbtanuláshoz illetve pályaválasztáshoz elengedhetetlenül szükséges;
- meghatározza a törzsanyag mértékét azzal a célkitűzéssel, hogy a hallgatóban az önálló gondolkodás képességét, az új információ-kutatási módszerek alkalmazásának igényét fölkeltsék;
- megkeresse az oktatás korszerűsítésével foglalkozó munkabizottságokat azzal, hogy az új tantervi koncepciók kidolgozásában nyújtsanak segítséget.

Egységes szabályozás igénye

A program megvalósítása folyamatában fontos feladatnak tekintették, hogy a műszaki és természettudományi egyetemeken és főiskolákon létrehozott találmányokkal kapcsolatos kérdések szabályozását is egységesen rendezzék.

Önkéntelenül fölvetődik a kérdés, van-e szabadalmi politika egyetemeken és főiskoláinkon. Számos pszichológiai vizsgálat igazolja, hogy minden emberben van több-kevesebb kreatív hajlam, amelyet tudatosan fejleszteni lehet.

Az alkotókészség és -képesség fokozása a fiatal hallgatókban a tanárokkal való együttműködés során tudományos körülmények és klubok keretében nem elhanyagolható és nagy lehetőségeket rejt magában.

A felsőoktatási intézeteknél kötelező a diszciplináris és interdiszciplináris kutatás. Fontos ezért, hogy a diákokat, a hallgatókat az oktatási folyamatban az aktív kutató munka tudományába az oktatók bevonják. A hallgatóknak meg kell ismerni a szabadalmi kutatás módszertanát, hogy képesek legyenek elméleti ismereteiket felhasználni gyakorlati munkájukban. Ezzel a szakember minőségi képzése emelhető és az adaptációs idő csökkenthető. A diákok bevonását a kutató munkába már megkönnyíti az a tény, hogy az intézmények rendelkeznek korszerű berendezésekkel és műszerekkel és a laboratóriumokban tapasztalt professzorok és előadók, szabadalmi vizsgálók irányítása mellett konkrét tudományos kutatásokat önállóan végezhetnek, maguk által választott témával. A szabadalmi kutatás eredményeképpen olyan világviszonylatban új megoldást hozhatnak létre, amely akár diplomatervnek is megfelel és az adott vállalatnál be is vezethető. Ehhez azonban az is szükséges, hogy a diplomatervek vázlatának kialakításánál legyenek a tanárok igényesek és az új megoldások alkalmazását követeljék meg a hallgatóktól.

Az utóbbi években kifejlődött együttműködés az egyetemeken és az állami vállalatok, kutató intézetek között és az állami keretből finanszírozott kutatás találmányi szintű eredményei nem kellő mértékben és nem intézményesen realizálódnak. Ennek egyik oka, hogy nincs egységes szabályozás e területen. Gyakran az egyetemi alkalmazottak mint feltalálók sem élvezik az őket jogosan megillető erkölcsi és anyagi elismerést, de az állami kiadások ellenőrzése sem biztosított, mivel a legszükségesebb alapelvekkel sincsenek tisztában a legtöbb helyen. Itt merül föl többek között az a kérdés is, hogy megtagadható-e egy különleges jutalom az egyetemi hallgatótól mint feltalálótól.

A MTESZ munkacsoportja tisztában van azzal, hogy célkitűzései csak hosszabb távon, fokozatosan valósíthatók meg. Ezért elhatározta, hogy nagy körültekintéssel és megfelelő ütemezéssel fogja munkáját végezni és éves munkatervét, ennek megfelelően állította össze. Az

említett célkitűzés megvalósításához tanulmány-vázlatot készített, amelyet az OTH és a MTESZ elfogadott. A tanulmány magában foglalja

- az iparjogvédelmi oktatás jelenlegi helyzetének ismertetését a magyar felsőoktatásban és külföldön;
- a tapasztalatok elemzését;
- a magyar népgazdaság szükségleteit az iparjogvédelem oktatása terén az állami felsőoktatásban;
- az oktatás rendszerének kidolgozását a képzés formáira és területére, az oktatás módszertani, tárgyi és személyi kérdéseire;
- a differenciált témavázlatokra és tantervekre;
- a vizsgáztatásra.

A munkacsoport kérdéseket intézett a magyar felsőoktatási intézmények vezetőihez és kari dékánjaihoz — szám szerint 60 címzetthez. A beérkezett válaszok, — szám szerint 43 —, a következő képet mutatják:

Az első kérdés az iparjogvédelmi ismeretek oktatásának szükségességére vonatkozott. A válasz 34 esetben pozitív volt. A 9 negatív válasz közül itt csupán azokra utalunk, amelyeknél az elutasítás véleményünk szerint nem volt indokolt. Közöttük az Állatorvostudományi Egyetem, a miskolci Nehézipari Egyetem Kohó- és Bányamérnöki Kara, a BME Vegyészmérnöki Kara, három műszaki főiskola — a debreceni Ybl Miklós Építőipari-, a győri Közlekedési és Távközlési és a szegedi Élelmiszeripari Főiskola volt.

A második kérdés a jelenlegi helyzet ismertetésére irányult. A válaszok szerint 14 egyetemen illetve önálló karon és 5 főiskolán jelenleg nem folyik semmilyen formában iparjogvédelmi oktatás. Ezzel szemben a BME közlekedésmérnöki, gépészmérnöki, vegyészmérnöki és egy sor gazdasági mérnöki és szakmérnöki szakán kisebb-nagyobb óraszámokban kötelező-, alternatív- illetve fakultatív jelleggel évekként elvezetett iparjogvédelmi oktatás jelenleg is folyik. Az utóbbi években az állam- és jogtudományi egyetemeken kötelezően, 8-10 órában, és a Közgazdaságtudományi Egyetemen illetve ilyen karokon kötelezően 8-20 órában tanítják az iparjogvédelmet. A mezőgazdasági jellegű egyetemeken szintén több éve eredményesen folyik az iparjogvédelem oktatása, főleg a jogi ismeretek tárgya keretében.

Az önálló főiskolákon e tantárgyat nem tanítják.

A tervbe vett ismeretek bővítésére illetve a szervezési javaslatokra vonatkozó kérdésre többen adtak pozitív választ.

A külföldi tapasztalatokat a BME-n kívül az oktatási intézmények nem ismerik.

Talán a rövid összefoglaló alapján is sikerült érzékelteni, hogy társadalmi igény az iparjogvédelmi oktatás iránt jelentkezik. A válaszok azonban figyelmeztetést is tartalmaztak, nevezetesen, hogy a tananyag és ismeretközlés kereteit illetően helyes arányok kialakítására kell törekedni.

Különösen egyetérthetünk azokkal az intézményekkel, amelyek az oktatási anyag egységes kidolgozását és a segédletek egységesen szervezett közreadását igényelték.

Még egy érdekes tanulság: az a mag, amelyet 10-12 évvel ezelőtt elvetettünk, kicsírázott, hiszen az iparjogvédelmi ismeret iránti igény főleg a műszaki továbbképzés területén már akkor mutatkozott.

Az említett tanulmány szerzői igyekeztek bemutatni az iparjogvédelmi képzés gazdag eredményeit külföldön, főleg tapasztalatcsere céllal, azonban e cikk keretében erre kitérni nem áll módunkban. A munkacsoport a tanulmányban kidolgozott számos javaslatával a kérdés intézményes rendezését kívánta elősegíteni.

Iparjogvédelem a középfokú oktatásban

Említést teszünk még „Az iparjogvédelmi oktatás helyzetéről a középfokú iskolai képzésben” című tanulmányról, amely a 2/1977. sz. OTH elnöki utasítás rendelkezései alapján készült.

A közelmúltban kialakult és ma is továbbfejlődő gyors ütemű tudományos és műszaki fejlődés új feladatok elé állította a képzéssel és továbbképzéssel foglalkozókat. Ez a feladat az iparjogvédelem oktatása az állami középiskolákban.

Az OTH oktatási programjában már a 60-as évek közepén szerepelt ez a téma. Abban az időben azonban fáradoztunk, hogy a technikumokban és a szakközépiskolákban az üzemgazdaságtan tantárgy keretében az iparjogvédelmi ismeretek is oktatásra kerüljenek.

A többszáz példányban készített „tanári segédkönyvet” az iskolák megkapták és a pedagógusok egy kisebb csoportja azt föl is használta az oktatáshoz. Ez a munka azonban csupán kísérleti jellegű volt, mert az ilyen oktatás széleskörű intézményes bevezetéséhez szükséges szervezési, személyi, tárgyi, pedagógiai és didaktikai előfeltételeket abban az időben még nem lehetett biztosítani.

Időközben a közoktatás reformja következtében különböző változások történtek a közoktatásban. Többek között önálló kutatási és módszertani, továbbá pedagógustovábbképző intézeteket hoztak létre, amelyeknek feladata a mai kornak megfelelő, tudományos alapokon nyugvó közoktatás előkészítése.

Ennek szellemében került módosításra az 1965. évi 24. sz. törvényerejű rendelet, amelynek alapja, hogy a felnövekvő nemzedéket az életre, a hasznos munkára kell előkészíteni.

Nem lehet ezért kérdéses, hogy azoknak a fiataloknak, akiknek a kommunizmus felépítése a feladata, a legkorszerűbb technika létrehozásában és a kommunista társadalmi kapcsolatok kialakításában is döntő feladatuk van. Ezt kívánja biztosítani a közelmúltban megjelent minisztertanácsi határozat, amely előírja a jogi oktatás bevezetését a középiskolákban.

A szocialista demokrácia erősödésének egyik feltétele, hogy társadalmunk tagjai mind szélesebb körben megismerjék legfőbb jogait és kötelezettségeiket, a társadalmi együttélés szabályait. Ennek érdekében rögzítették az állami iskolai oktatás reformjában többek között azt, hogy a tanulók életkori sajátosságait figyelembe véve szélesíteni, erősíteni kell az állampolgári nevelést. Ennek fontos eleme az állampolgári jogokra, kötelezettségekre, az államszervezet felépítésére vonatkozó legfontosabb ismeretek megszerzése, a munkajog, a büntetőjog, a polgári és családi jog rendelkezéseinek alapfokú oktatása. Az Országos Pedagógiai Intézet javaslattervezetet dolgozott ki, melyet széleskörű társadalmi fórum is megvitatott, majd az anyag iskolai bevezetésének kísérleteire került sor. A tapasztalatok azt mutatták, hogy ezek az ismeretek beépíthetők a történelem tantárgyba és az osztályfőnöki foglalkozásokba.

A következő években fokozatosan bevezetésre kerülő új tantervek alapján az állampolgári és jogi ismeretek oktatását különböző tantárgyak tananyagréseibe beépítve végzik el.

Célkitűzésünk, hogy az iparjogvédelmi alapismeretek tanítása az említett tantárgyakhoz kapcsolódva a következő években ugyancsak bekerüljön a középiskolai tantervekbe, a tanulók életkori sajátosságaira figyelemmel. A középiskolai tanulóknak meg kell ismerniük az újtómozgalom politikai és gazdasági jelentőségét, a

mozgalommal összefüggő legfontosabb rendeleteket, határozatokat, azok gyakorlati végrehajtását, értelmezését, valamint az iparjogvédelem főbb jogintézményeit.

A tanulmányban a szerző ismerteti a középfokú állami oktatás rendszerét és kísérletet tesz arra, hogy az iparjogvédelmi alapismeretek differenciált oktatásának szükségességét a lehetőségek mérlegelésével bizonyítsa.

A javasolt tananyagvázlat mellett a tanulmány kitér az oktatás és szakirányítás formáira, a tananyag- és oktatógárda biztosításának módjára, végül javaslatokat tartalmaz a tantárgy intézményes és hatékony bevezetésének elősegítéséhez.

A szerző a cikk keretében szerény áttekintést kívánt nyújtani az Országos Találmányi Hivatal tizenöt éves

iparjogvédelmi oktatási tevékenységéről, és néhány, a munka során szerzett tapasztalatról.

Tisztában vagyunk azzal, hogy az előbbieken vázolt eredmények és hiányosságok ismeretében, a szerzett tapasztalatok figyelembevételével szükséges meghatározni a további feladatokat. Azok megoldása révén az eddigieknél nagyobb eredményeket lehet majd elérni. Nyilvánvaló, hogy az iparjogvédelmi képzés és továbbképzés reformját most már átfogó intézkedésekkel és az intézkedések végrehajtását megfelelő szintű jogi szabályozással kell biztosítani.

Dr. Kárpáti Györgyné

ÚJÍTÓMOZGALOM

Az 1977. évi újítási versenyek eredményei

Borsod megye

Az 1977. évi megyei újítóverseny a Szakszervezetek Borsod megyei Tanácsa és az Országos Találmányi Hivatal között, az V. ötéves tervidőszakra megkötött együttműködési megállapodás, valamint a megye vállalatai részére, középtávra meghirdetett célkitűzések alapján, került megszervezésre és lebonyolításra.

A verseny fő célkitűzése 1977-ben is az volt, hogy a népgazdaság V. ötéves tervéből a megyékre háruló feladatok megvalósítását vállalatainknál az újító mozgalom lehetőségeivel is elősegítsük úgy, hogy a megye újítómozgalmának továbbfejlesztése konkrétan segítse a vállalati feladatok eredményesebb teljesítését.

Az 1977. évi eredmények összességében kedvezőek. A rendszeres, folyamatos szervező, értékelő, elemző munka, az újítókkal, az újításokkal való fokozottabb törődés eredményeként, az újítómozgalom tömegbázisa tovább fejlődött:

- az újítást benyújtó dolgozók száma az 1976. évi 22.800-ról 23.500-ra emelkedett.
- a 23.500 újítóból közel 19.000 fő szocialista brigádtag; ebből 14.700 a fizikai dolgozó, közel 4.000 a fiatal és 1.200 a nő.

Növekedett az elfogadott és hasznosított javaslatok száma is.

A megyei versenyben 46 vállalat vett részt, amelyben a szocialista brigádok szerepe — az egyes vállalatoknál meglévő gondok ellenére — egyre jobban meghatározó.

A versenyfelhívásnak megfelelően, valamennyi benevezettnél megszervezték a vállalaton belüli versenyt, amelynek jelentőségét, eredményességét növelte a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulója és a Vasas centenárium tiszteletére kibontakozott munkaverseny, az újítási hónapok megrendezése. A verseny során nagy figyelmet fordítottunk az anyag-, energiatakarékossági körbe tartozó újításokra és a munka-, üzemszervezési javaslatokra. Ennek eredményeként, 23%-kal növekedett az anyag- és energiatakarékossággal összefüggő újítások száma; ez az újítások gazdasági eredményében is 188,7 millió forintot jelentett. A munka-, üzemszervezés területén 904 bevezetett újítással 37,4 millió forint gazdasági eredményt értek el a megye vállalatai.

A versenyt a korábbi csoportbeosztásnak megfelelően 1977. évben is

4 csoportban folytattuk. A versenyben részt vett vállalatok dolgozóinak száma meghaladta a megyében foglalkoztatottak 61%-át.

Az értékelés alapján megállapítható, hogy az eredmények 5%-át az első csoport, 8%-át a II. csoport, 25%-át a III. csoport, 60-65%-át pedig a IV. csoportban lévő vállalatok adták.

Valamennyi vállalatnál értékeltük a fiatalok és a nődolgozók részvételét az újítómozgalomban. Úgy ítéljük meg, hogy a korábbi tapasztalatokhoz viszonyítva, kedvező fejlődés indult meg e téren is. Az elmúlt évben a nő-újítók száma 790-ről 1.200-ra emelkedett. A fejlődés szép, de nem elégedhetünk meg, mert a foglalkoztatott nődolgozók számához viszonyítva ez még kevés. Több támogatás, bátorítás szükséges.

Ennél jobb a fiatal újítók aránya, mely az összes javaslattevők 18%-át tette ki, a hasznosított javaslataik aránya pedig elérte a 25,2%-ot.

Ez annyit jelent, hogy megyénkben minden ötödik fiatal újító és minden negyedik bevezetett javaslat fiataloktól származik. A fiatalok fokozottabb bevonása érdekében, a megyei újítóverseny részeként, a Szakszervezetek Borsod megyei Tanácsa